

Ústřední komise fyzikální olympiády České republiky
Úlohy krajského kola 53. ročníku FO
kategorie B

Ve všech úlohách počítejte s tíhovým zrychlením $g = 9,81 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$.

1. Časovaný granát

Granát, který byl vystřelen rychlostí $v_0 = 150 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ šikmo vzhůru pod úhlem $\alpha = 30^\circ$, se po době $t_0 = 10 \text{ s}$ rozpadl na dvě části o stejné hmotnosti, z nichž jedna se pohybovala svisle dolů a druhá šikmo vzhůru. Počáteční rychlost druhé složky svírala s vodorovnou rovinou rovněž úhel α . Určete

- polohu místa, kde se granát rozpadne,
- velikost rychlosti granátu před rozpadem, její odchylku β od vodorovného směru a velikosti rychlostí obou částí po rozpadu,
- doby od okamžiku výstřelu, kdy obě části dopadly na zem,
- vzdálenosti míst dopadu obou částí od místa výstřelu.

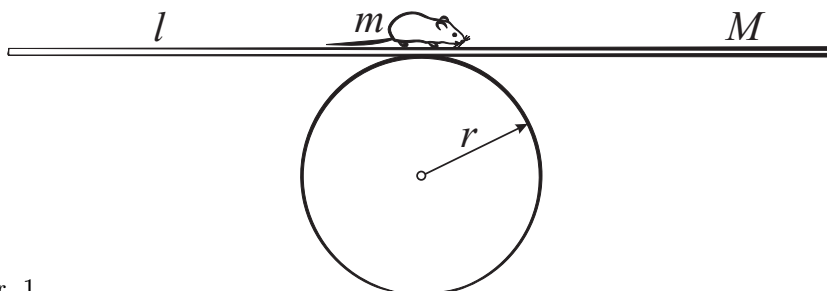
Odpor vzduchu zanedbejte.

2. Myš na lati

Na válci o poloměru r pevně upevněném na vodorovné podložce leží tenká lať o délce $l = 7r$ a hmotnosti M . Lať na počátku leží vodorovně, kolmo na podélnou osu válce, a dotýká se válce svým středem. Na střed latě vyleze myš (obr. 1) o hmotnosti $m = 0,10M$ a pomalu leze na konec latě. Lať přitom bez prokluzu mění úhel svého sklonu k vodorovné rovině.

- Odvoďte vztah pro výpočet úhlu sklonu α latě od vodorovné roviny v závislosti na vzdálenosti x myši od středu latě.
- Určete maximální úhel, o který se vychýlí lať od vodorovné roviny. V jaké výšce nad podložkou se přitom bude nacházet dolní konec latě?
- Stanovte nejmenší hodnotu součinitele smykového tření f mezi latí a válcem, při kterém ještě lať nesklouzne po válci, ani když myš doleze na konec latě.

Při řešení úlohy považujte myš za hmotný bod.

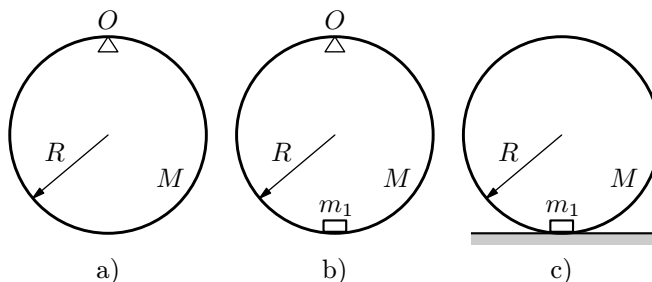
Obr. 1

3. Kmitání roury

Odřezek tenké válcové roury o poloměru R a o hmotnosti M navlékneme na vodorovnou osu (obr. 2a) a mírně rozkmitáme.

- Vypočítejte dobu kmitu tohoto fyzického kyvadla.
- Dovnitř roury proti ose připevníme malé tělíčko zanedbatelných rozměrů o hmotnosti $m_1 = 0,20M$ (obr. 2b), a znovu rozkmitáme. Jaká bude teď doba kmitu tohoto fyzického kyvadla?
- Rouru s připevněným tělískem postavíme na vodorovnou podložku (obr. 2c) a mírně vychýlíme z rovnovážné polohy. Jaká bude doba kmitu této soustavy?

Řešte nejprve obecně, pak pro hodnotu $R = 30$ cm. Pro malé výchylky můžeme předpokládat, že $\sin \varphi \approx \varphi$ a $\cos \varphi \approx 1 - \varphi^2/2$. Moment setrvačnosti roury vzhledem k rotační ose, která prochází těžištěm, je $J_0 = MR^2$.

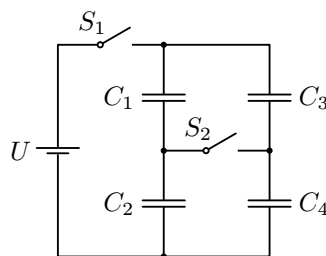

Obr. 2

4. Kondenzátory

Na obr. 3 je znázorněn elektrický obvod, který se skládá ze zdroje napětí U , čtyř kondenzátorů o kapacitách $C_1 = C_2 = C_3 = C$, $C_4 = 2C$ a dvou spínačů S_1 , S_2 . Kondenzátory nabijeme sepnutím spínače S_1 . Určete celkovou kapacitu soustavy, celkovou energii nabitých kondenzátorů, náboje a napětí na jednotlivých kondenzátorech v těchto případech:

- S_2 je při sepnutí S_1 rozpojen,
- S_2 je při sepnutí S_1 sepnut,
- S_2 je při sepnutí S_1 rozpojen; pak S_1 rozpojíme a S_2 sepneme.
- Jak se změní energie soustavy kondenzátorů v případech b), c) vzhledem k a)? Vzniklé rozdíly zdůvodněte.

Obr. 3